

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Повномасштабна війна в Україні завдала непоправної шкоди усім сферам політичного, економічного та соціального життя в Україні. Інвестиційна діяльність наразі перестала працювати у зв'язку із збільшенням кількості економічних ризиків. Формування інвестиційного клімату України впродовж останнього часу відбувається в досить невизначених умовах. Саме тому розробка та впровадження нових засобів економічного регулювання має таке велике значення. З метою визначення засад інвестиційної діяльності та інвестиційного клімату в Україні проаналізовано чинне законодавство України та запропоновано шляхи до створення, покращення та стабілізації інвестиційного клімату для можливості залучення більшої кількості інвестицій.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний клімат, ризики, страхування.

Abstract

The full-scale war in Ukraine caused irreparable damage to all spheres of political, economic and social life in Ukraine. Investment activity has currently stopped working due to the increase in the number of economic risks. The formation of Ukraine's investment climate has recently been taking place in rather uncertain conditions. That is why the development and implementation of new means of economic regulation is of such great importance. In order to determine the basics of investment activity and the investment climate in Ukraine, the current legislation of Ukraine was analyzed and ways to create, improve and stabilize the investment climate for the possibility of attracting more investments were proposed.

Key words: investments, investment activity, investment climate, risks, insurance.

Вступ

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом визначає абсолютно новий формат відносин з ЄС на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» та є важливим орієнтиром системних реформ в Україні. Угодою передбачено реформування всіх інституцій в Україні з метою поступової інтеграції до ЄС. В її преамбулі зазначається, що Україна є європейською країною зі спільними з ЄС історією та цінностями. А, з урахуванням європейської ідентичності нашої країни, яка базується на спільних цінностях і тісних привілейованих зв'язках, та широкої громадянської підтримки нашим суспільством європейського вибору, в ній проголошується поглиблення участі України в загальних політичних процесах, програмах і агентствах ЄС.

Решта цілей УА виокремлено за галузевою ознакою і стосуються таких сфер:

1. Політичний діалог та реформи: забезпечити необхідні рамки для посиленого політичного діалогу в усіх сферах спільного інтересу;

2. Зовнішня політика та безпека: сприяти, зберігати і зміцнювати мир та безпеку в регіональному та міжнародному вимірі у відповідності до принципів Статуту ООН, Гельсінського Заключного Акту ОБСЄ і цілей Паризької хартії для нової Європи;

3. Торговельно-економічна співпраця: запровадити умови для посилених економічних та торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, у тому числі завдяки створенню поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі, і підтримувати зусилля України щодо завершення переходу до діючої ринкової економіки, у тому числі шляхом поступового наближення законодавства до законодавства ЄС;

4. Юстиція, свобода та безпека: посилювати співробітництво у цій сфері, з метою забезпечення верховенства права і поваги до прав людини і основоположних свобод [1].

Основна частина

Економічна складова політики уряду України має на меті здійснити якісне державне регулювання економіки та реалізувати основні економічні функції держави. Економічна політика – це систематичний і цілеспрямований процес інтеграції інтересів суспільства в розбудову економіки країни. Потрібно зазначити, що позитивне втручання держави в економічні процеси, що відбуваються всередині країни, є діяльністю бажаною, а інколи навіть і необхідною для отримання якісних показників зростання економічної сфери. Тому, безсумнівно, проведення державою успішної економічної політики має велике значення [5]. Одним з найголовніших важелів економіки є інвестиції – господарські операції, що мають на меті придбання основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно.

Інвестиційна політика – це система загальнодержавних рішень і заходів, які встановлюють вектори використання капіталовкладень у різні сфери і галузі економіки з метою забезпечення ефективності та пропорційності її розвитку, усунення міжгалузевих і внутрішньогалузевих колізій, досягнення оптимальних співвідношень між розвитком матеріального виробництва і невиробничої сфери [4].

Для досягнення найкращого результату ефективного економічного зростання інвестиційний процес має бути безперервним та результативним. В довгостроковій перспективі це забезпечить сталий розвиток держави. Тому дослідження процесу інвестування в економіку України є актуальними, особливо у військовий час.

Інвестиційний клімат – це впливають на рішення інвесторів щодо залучення інвестицій.

Для оцінки інвестиційного клімату використовують такі показники:

- 1) політична і фінансова стабільність;
- 2) рівень загальноекономічного розвитку країни;
- 3) рівень розвитку ринкової та інвестиційної інфраструктури;
- 4) ємність внутрішнього ринку;
- 5) вартість робочої сили;
- 6) купівельна спроможність населення;
- 7) рівень криміногенних, екологічних та інших ризиків [3].

Отже, економічне зростання неможливе без інвестування в економіку. Проте повномасштабна війна в Україні та стрімке зростання показників ризику внесли свої корективи у розбудову економічної сфери. Наразі підприємці змушені шукати способи, як не лише заробити гроші, але й зберегти їх. Зокрема, цьому сприяє й інфляція у 30% в Україні, а також рекордне знецінення євро у ЄС та долара у США. Це означає, що зароблені капітали будуть втрачати у вартості, якщо їх не використовувати [8].

Інвестиційна привабливість України після початку повномасштабної війни погіршилась в десятки разів через надзвичайно високі ризики такої діяльності і нестабільність прибутків. Безумовно, український бізнес продовжує свій розвиток, проте інвестиційна діяльність пов'язана з високим рівнем ризиків. Війна та висока інфляція змусили інвесторів кардинально переосмислити можливі напрямки для вкладення коштів. Хоча українська армія й змогла зупинити російську та звільнити велику частину окупованої у 2022 році території нашої країни, воєнний стан, бойові дії та ракетні обстріли не дозволяють об'єктивно оцінити надійність тих чи інших інвестицій всередині країни [6].

Характерним для інвестиційної діяльності в Україні у довоєнний час було залучення зовнішніх інвестицій з іноземним капіталом. Проте, наразі перспективи залучення іноземних інвестицій в Україні невтішні. За словами фінансиста Андрія Волкова, засновника та керуючого партнер-групи компаній «Інвестохіллс», у іноземних інвесторів відсутні стимули заводити капітал у країну, що воює. Загроза втрати грошей надто висока, тоді як шанси на успішну реалізацію будь-яких проєктів, навпаки, мізерні [7].

Але наразі, коли повномасштабні бойові дії тривають вже більше року, багато економічно розвинених держав заявили про свої наміри долучитися до повоєнної відбудови України, перед якою відкрилися перспективи стати членом Євросоюзу. Це, без сумніву, додає впевненості в нашому майбутньому, проте вітчизняна економіка має активно розвиватися вже зараз, бо саме на ній тримається забезпечення наших героїчних захисників та добробут громадян. Тому залучення інвестицій в умовах продовження бойових дій є одним із надважливих завдань для української влади в сфері реалізації економічної політики.

Для стабілізації інвестиційного клімату в Україні під час військових дій необхідно використовувати усі можливі способи та засоби. Одним із таких ефективних методів є страхування інвестицій. У Верховній Раді зареєстрований проєкт закону № 9015 щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків [2]. Цей крок має колосальне значення для відновлення промисловості та стабілізації інвестиційної діяльності в Україні. Адже, беззаперечною перепорою для створення, відновлення чи розширення

підприємства залишається ризик його руйнування внаслідок бойових дій або ракетно-дронових ударів російських терористів.

Основна мета створення даного документу – дозволити Експортно-кредитному агентству (ЕКА) здійснювати страхування інвестицій українських підприємств від ризиків, які можуть бути спричинені збройною агресією, бойовими діями та/або тероризмом.

В разі ухвалення документів і затвердження необхідних нормативних актів Кабміном і Нацбанком України, українські інвестори зможуть безпосередньо звертатися в ЕКА, в будь-який банк або страхову компанію, які співпрацюють з ЕКА, для оформлення страхування цих інвестицій. Відповідно, ЕКА зможе покривати ризики, використовуючи власний статутний капітал, який на сьогодні становить близько 2 млрд грн.

Висновки

Рівень зовнішніх і внутрішніх інвестицій безпосередньо впливає на розвиток економіки держави. За наявності позитивного інвестиційного клімату інвестиційний процес відбувається постійно, стабільно та ефективно. Факторами ризику до ведення інвестиційної діяльності є збройна агресія, терористичні акти, ракетні та дроніві атаки. За наявності цих негативних факторів рівень інвестиційного клімату в країні стрімко руйнується. Задля збереження та залучення нових інвестицій, державі потрібно розробляти нові механізми регулювання інвестиційної діяльності, які можуть задовільнити вимоги всіх потенційних інвесторів. Таким кроком являється Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
2. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків від 14.02.2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41349>.
3. Куцик П. О., Вірт М. Я., Гончарук І. В. та ін. Державне регулювання інвестиційного процесу в умовах функціонування ринку цінних паперів: монографія; за заг. ред. П. О. Куцика; Львів. комерц. акад. Львів: Растр-7, 2014. 296 с.
4. Крупка М. І., Ванькович Д. В., Демчишак Н. Б., Дропа Я. Б., Коваленко В. М., Кульчицький М. І. Інвестування: підручник; за ред.: М. І. Крупка; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2014. 452 с.
5. Кліменко О. М., Степаненко Н. О. Інституційні засоби інвестиційної привабливості України. *Ефективна економіка*. 2019. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6984>. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.4.33).
6. Лупашко А. Рекомендації для інвестора в 2023 році: чи варто інвестувати в нерухомість в Україні. URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/masstabuvanna/rekomendacii-dla-investora-u-2023-roci-ci-varto-investuvati-v-neruhomist-v-ukraini>.
7. У 2023 році інвестиційне середовище в Україні серйозно не покращиться, якщо не зміниться ситуація на фронті. URL: <https://eba.com.ua/u-2023-rotsi-investytsijne-seredovyshhe-v-ukrayini-serjozno-ne-pokrashhytsya-yakshho-ne-zmynytsya-sytuatsiya-na-fronti/>.
8. Як і куди варто інвестувати в Україні у 2023. URL: <https://hub.kyivstar.ua/news/yak-i-kudy-varto-investuvaty-v-ukrayini-u-2023>.

Васаженко Наталія Олексіївна – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри правознавства і гуманітарних дисциплін Вінницького навчально-наукового інституту економіки Західноукраїнського національного університету, Вінниця, e-mail: ntl_apriori@yahoo.com.

Ставична Наталія Олександрівна – аспірант кафедри БЖДПБ, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: natastavnichaya@gmail.com.

Кобиланський Олексій Олександрович – студент групи ЕК-20б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: akobylynsky@gmail.com.

Nataliia O. Vasazhenko – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Law and Humanities Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics Western Ukrainian National University, Vinnytsia, e-mail: ntl_apriori@yahoo.com.

Natalia O. Stavnycha – Postgraduate Student, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: natastavnichaya@gmail.com.

Oleksiy O. Kobylansky – Student of the EC-20b Group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: akobylynsky@gmail.com.